«Να κοιτάμε μπροστά»: Οι αμετανόητοι και οι υπεκφυγές τους (Βασίλης Καραποστόλης, καθηγ. Πολιτισμού & Επικοινωνίας Πανεπ. Αθηνών)

Categories : ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Date : 11 Οκτωβρίου, 2010

«Δεν μετανιώνω για τίποτα». «Ό,τι έγινε, έγινε». Η δήλωση ακούγεται συχνά και σε τόνους που δεν σηκώνουν αμφισβήτηση. Άνθρωποι που φαίνεται πως προσπαθούν να κάνουν έναν απολογισμό της ζωής τους, αποδεικνύεται πως δεν επιθυμούν παρά μιαν επίδειξη. Θα ήθελαν να δείχνουν αδέσμευτοι, «ξεπλυμένοι» από άχρηστες μνήμες. Δεν κοιτάνε προς τα πίσω αυτοί, μόνο μπροστά. Δεν έχει νόημα - ισχυρίζονται - να σκαλίζουμε τα περασμένα, αφού τα περασμένα δεν διορθώνονται. Ίσια μπροστά λοιπόν η ματιά, εμπιστοσύνη στο μέλλον! Αλλά, μήπως αυτός που το φωνάζει είναι μόνο ο φόβος τους;

Αν υπάρχει ένδειξη ότι με την ανακοίνωση ενός σφάλματος και την ειλικρινή παραδοχή του θα ήταν δυνατόν να γίνει μια καινούργια αρχή, τότε η εξομολόγηση θα ήταν ευκολότερη. Όμως το νέο ξεκίνημα φαντάζει αδύνατο. Πολλοί φοβούνται πως, μιλώντας για τις αφανέρωτες πλευρές του εαυτού τους, θα παρεξηγηθούν ή και θα καταδικασθούν αναδρομικά. Λείπει η στοιχειώδης εγγύηση πως ο ακροατής του μυστικού τους θα δείξει την αναγκαία επιείκεια. Τι βεβαιώνει τον εκμυστηρευόμενο πως ό,τι πει δεν θα στραφεί εναντίον του;

Εδώ και καιρό ο ιερέας παραμερίστηκε ως αναξιόπιστος ή αναρμόδιος και ο ψυχοθεραπευτής, που πήρε τη θέση του, το περισσότερο που μπορεί να κάνει είναι να συμβάλει σε μια μερική συμφιλίωση με τον εαυτό. Όμως αυτό που αναζητά συχνά η ψυχή δεν είναι η συμφιλίωση, είναι η λύτρωση, η άφεση αμαρτιών, η πλήρης απαλλαγή από το βάρος του παρελθόντος. Τότε μόνον η ενοχή λύνεται: όταν κάποιος την εκθέτει ακέραιη, χωρίς την υποψία πως αφήνει την τύχη του σε χέρια αδιάφορων ή χαιρέκακων. Αν οι άλλοι θεωρούνται τέτοιοι, η κίνηση προς τη λύτρωση ματαιώνεται.

«Ο καθένας να γίνει ιερέας του εαυτού του» διακήρυξε κάποτε ο Καντ. Η προτροπή ήχησε απελευθερωτικά στην αρχή, κατέληξε όμως στη συνέχεια σ' έναν αδιέξοδο αυτοεγκλωβισμό. Κατά βάθος, κανείς δεν μπορεί να κρίνει τον εαυτό του μ' έναν τρόπο που να είναι ταυτόχρονα αυστηρός και ανακουφιστικός. Πολύ δύσκολο να πιστέψει ο ανιχνευτής πως υπάρχει μέσα του ένα κομμάτι του εαυτού του τόσο

καθαρό, ώστε να μπορεί να σβήσει τις μουντζούρες στα υπόλοιπα κομμάτια. Εκ των ένδον, ποτέ δεν προσφέρεται η συγχώρεση.

Παρ' όλα αυτά, η αυταπάτη παραμένει και εδραιώνεται. Στα κρυφά γίνονται προσπάθειες, χωρίς επιτυχία, να τακτοποιούνται οι εσωτερικοί λογαριασμοί. Φανερά, φοριέται η «μάσκα» του αμετανόητου. Ακόμη και ρωγμές να υπάρχουν στο προσωπείο, αυτές υποτίθεται ότι θα κλείσουν με τον καιρό, από μόνες τους. «Εγώ προχωρώ, οι παλιές μου πράξεις δεν με σφράγισαν», πασχίζει να πει το πρόσωπο πίσω από το προσωπείο. Πράγματι, το ότι δεν αλλάζει τίποτα αν επανεξετάσει κάποιος το παρελθόν του, είναι μία από τις πιο διαδεδομένες ψευτο-πεποιθήσεις. Εξυπηρετεί πολύ, γιατί αποσυνδέει τα πεπραγμένα από τις μέλλουσες πράξεις, τα τετελεσμένα από τα ενδεχόμενα.

Όντας, έτσι, κάποιος άδικος, σκληρός ή ανόητος πριν από δέκα χρόνια, θεωρεί πως τώρα είναι διαφορετικός, έχοντας ευεργετηθεί από ένα είδος αυτοκάθαρσης. Δεν χρειάστηκε να κάνει κάτι για να μετριάσει τις συνέπειες. Απλώς πέρασε καιρός· και, ιδού, που τώρα εμφανίζεται με επουλωμένα τα τραύματα. Ένα θαύμα αποβολής των νεκρών κυττάρων, κάτι σαν ολικό λίφτινγκ. Μόνο, μην του ζητήσετε να αποκαταστήσει εκείνους που κακόπαθαν εξαιτίας του. Ο υπαίτιος θ' αντιδράσει αμέσως. «Οι ευκαιρίες για αποζημίωση χάθηκαν», θα πει, διαλέγοντας το πιο πρόχειρο άλλοθι των ανεύθυνων.

Δεν είναι βέβαια δύσκολο να εξουδετερωθεί αυτό το άλλοθι. Μία μόνο πρόταση προς τον δήθεν ξεχασιάρη θα αρκούσε. Κάνε κάτι που να αποκαθιστά τη βλάβη, ακόμη κι αν το θύμα σου έχει εξαφανιστεί. Πλήρωσε το τίμημα, ακόμη κι αν κανείς δεν σου στέλνει το χαρτί με σημειωμένα τα λάθη σου. Αν έκλεψες και δεν ξέρεις πού να επιστρέψεις τα κλοπιμαία, δώσε τα σε οποιονδήποτε βρίσκεται στο έλος των άπληστων, ανάμεσα στους οποίους ήσουν κάποτε κι εσύ. Αυτό είναι μετάνοια. Όχι μια ομολογία, αλλά μια αντίπραξη.

(Πηγή: "ΤΑ ΝΕΑ" 8/9/2005)